

TOVERBERG

26

JAARGANG 7 / 3 HERFST 2012

HET BELEEFDE GENOT
CULTURELE EN LITERAIRE KRING

"Ieder mens die genoeg schiept in het voltooiën van zijn taak is een kunstenaar; welke ook die taak is en hoe nederig ze ook is, hij brengt een kunstwerk tot stand. De toetssteen is het beleefde genot, het plezier, de perfectie: het overtuigend resultaat!"

Henry Van de Velde

Doornlaan 8, 8210 Zedelgem

0498/73.58.73

hetbeleefdegenot@scarlet.be

BTW BE 0893.747.805

Rek. 001-4851739-69

www.hetbeleefdegenot.be

Colofon

Redactie : Roland Ranson, Bart Mađou

Werkten ook mee: Els Vermeir, Aline Gailliaert, Mieke Mouton, Staf de Wilde, Bert Deben

Kaft: Rika Van Dycke

Vormgeving: Bart Mađou

Foto's: Bart Mađou, Roland Ranson, Stefaan Huysentruyt, Georgette Crombez

Toverberg verschijnt 4x per jaar, bij het begin van elk jaargetijde. Een abonnement nemen kan door lid te worden van Het Beleefde Genot v.z.w.

Afzonderlijke nummers: 5 €

De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen.
Kopiëren of citeren is toegelaten, mits bronvermelding.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Interview Martine Le Comte	4
De eerste zin	15
Gedicht	19
Elsenspelsels	20
Verwilderd	21
Beleefd	23
Te beleven	27
Gedicht	29
Een selectieve zelfbiografie van Z tot A	31
Favoriete boek: Mieke Mouton	36
De leesgroep	38

ISSN 2030-1340

Woord vooraf

Beste lezer

In deze duistere tijden van al dan niet naar rechts uitlaande peilingen wordt er altijd en onverdroten, vol enthousiasme, ijverig en volhardend, zonder op- of omkijken verder geploeterd aan Toverberg en dit - hopen wij toch - tot meerdere eer en glorie van de naar cultuur dorstende goegemeente. Volk en staat kunnen ons wat! Vlaamse en anderstalige, nationale of andere verbonden zijn niet aan ons besteed! Ooit hopen wij de politiek mee te maken in een reëel dienende rol ten opzichte van de cultuur. Een droom die hopelijk nooit tot een nachtmerrie verwordt.

Misschien moet er daarom op deze plaats maar eens hulde gebracht worden aan alle medewerkers van onderhavige publicatie! Deze breekbare 26ste aflevering van Toverberg opent met een interview met Martine Le Comte. Deze glaskunstenares uit Loppem staat ons oogluikend een inkijk in haar transparante, kleurige en zeer dikwijls erg fragiele ambacht toe.

In De eerste zin liet Bart Madou zich inspireren door de breekbare atheïst en overtuigde epicurist, Lucretius, en zijn natuur der dingen. En diezelfde B. Madou doet in zijn zelfbiografie verslag van zijn diffuse Wanderjahre, of zouden het toch zijn helder verlichte Lehrjahre zijn? Elsenspinsels behandelt dan weer de broze wereld van het wereldwijde web waar een zielig e-mailtje al vlug het ondoorzichtige spoor bijster wordt; sluikreclame voor bpost? In Verwilderd is de auteur bijzonder verhelderend over het fenomeen 'profiteurs' en in de rubriek Beleefd worden het bezoek aan Mechelen en de muurschilderingen in Slijpe nog eens tegen het licht gehouden.

Natuurlijk maken we ook nu plaats voor onze huispoëet Bert Deben en ook voor nieuw jong en stralend Zedelgems talent: Aline Gailliaert.

Mieke Mouton zag op haar beurt weerkaatsend licht schijnen aan het einde van de tunnel na lectuur van Paul Mercier's Perlmann's zwijgen. Zij neemt Het favoriete boek voor haar rekening

In Te Beleven komt u te weten hoeveel vuistslagen u dit jaar nog te goed hebt. Hopelijk zorgen die niet voor een algehele duisternis. En zoals gewoonlijk sluit De leesgroep leest... het zaakje klaar en duidelijk af.

Roland Ranson

Interview Martine Le Comte

door Roland Ranson & Bart Madou
foto's: Bart Madou

"Glas is zowel hard als scherp maar ook transparant, kwetsbaar en intrigerend. Die indrukken wil ik vanuit mijn levenswijze en ervaringen toepassen in mijn creaties. Grillig, vervormd, soms verbazend. Het spelen met licht, het levend materiaal, het harde en het broze, het vuur." (Martine Le Comte)

Waarbij niet alles, maar toch veel gezegd is, in ieder geval de essentie. Zo ziet Martine Le Comte haar (de?) kunst, zo leerden wij haar kennen tijdens een boeiend interview, wij laten u meegenieten.

Martine, wij zien hier vooral glaskunst.

Ja, maar niet uitsluitend.

Nog wat anders dan glas?

Ja, ik ben begonnen met keramiek, maar ik heb ook aan grafiek gedaan en geschilderd. Mijn opleiding is begonnen in de academie van Brugge. Bij mij thuis zijn daar nooit problemen over gemaakt. Ik wou dat zelf per se doen, ook al omdat ik thuis altijd zat te tekenen en te knutselen. Ik vroeg of ik naar de academie mocht en dat vonden ze onmiddellijk goed. Mijn hoger secundair was dus in Brugge, vier jaar. Daarna nog eens vier jaar in Gent, Hoger Kunstonderwijs (HOKT/KASK/Gent). Het eerste jaar in Gent pendelde ik op en af. Maar dat was heel onhandig om steeds met die grote kaffen te zeulen. Vanaf het tweede jaar was ik op kot, in een van die typische citéhuisjes in de buurt van de Dampoort. Daar ontbrak elke vorm van comfort; er was één water-

kraantje voor de hele straat en de toiletten waren op het einde van de straat. Die huisjes zijn intussen allemaal afgebroken, maar toch hadden ze wel een zekere charme.

Nadien heb ik ook nog avondschool gevolgd, in de academie van Brugge, DKO, Deeltijds Kunstonderwijs dus, glaskunst bij Pia Burrick. Ik heb dat zeven jaar gevolgd. Dan ben ik op mezelf verder gegaan, heb van alles uitgeprobeerd, wat in de academie niet altijd mogelijk was. Je zit er bv. met verschillende mensen en er is maar één oven.

Was er iets specifiek dat je ertoe aanzette om glaskunst te volgen?

Ik was op zoek naar iets helemaal anders dan het voor de hand liggende als keramiek en schilderen. Dus ben ik naar een open-deurdag geweest bij Pia Burrick, en toen ik dat glas zag, fascineerde mij dat. Het is ongelooflijk wat je daar allemaal mee kan doen. De meeste mensen, en ik was zeker geen uitzondering, denken bij glaskunst aan kerkransen en dergelijke. Maar het is veel meer en dat boeide mij wel.

Werk je nog met keramiek?

Nee, niet meer, een jaar of twee geleden ben ik ermee gestopt. Je mag niet vergeten dat ik nog voltijds ga werken en daar komt het huishouden nog bovenop en de tuin...dus... In feite werk ik nu uitsluitend met glas en natuurlijk teken ik ook. Dat hoort er bij, je moet ergens een basis hebben om te starten. Schilderen doe ik ook nog wel. Soms krijg ik nog een opdrachtje om iets te schilderen of te tekenen.

Werk je vaak in opdracht?

Meestal wel, maar niet uitsluitend. Het gebeurt wel vaker dat ik naar mijn atelier trek en daar wat uitprobeer, maar toch krijg ik regelmatig opdrachten. Toch laten de meeste opdrachtgevers me tamelijk vrij. Het gaat meestal om schalen met een bepaalde tekst erin en een tekening of versiering erbij.

Je moet dus iets van kalligrafie kennen ook, heb je daar ook lessen in gevolgd?

Jazeker, maar dan enkel de basis, want ook daar kun je heel ver in gaan.

Ik zie hier veel rood in je glasramen. Is dat toeval?

Ik vind dat wel een mooie kleur, maar mijn favoriete kleur is het niet. Alle kleuren kunnen heel mooi uitkomen in glas, zeker als de zon erop zit. Ik gebruik wel altijd met de mond geblazen glas en dat is eigenlijk al een kunstwerk op zichzelf.

Komen er bepaalde thema's terug in je werk?

Doorgaans werk ik abstract, maar ook fauna en flora zijn geliefde thema's. Dat komt ongetwijfeld omdat ik bij het Provinciebestuur van West-Vlaanderen werk als

tekenaar voor de Provinciale Domeinen, zoals Bulskampveld, Tillegem, enz. Mijn taak bestaat erin brochures te illustreren, maar ook bijvoorbeeld grotere tekeningen te realiseren zoals in het bezoekerscentrum van Bulskampveld. Een paar jaar geleden was er daar een tentoonstelling over de vleermuizen; die heb ik daar op panelen en ook op de ramen geschilderd, zeer gevarieerd allemaal. Eigenlijk is mijn werk mijn hobby. Weinig mensen kunnen dat zeggen, vermoed ik, want in deze branche is het moeilijk om werk te vinden.

Probeer je een boodschap in je werk te stoppen?

Ik stop er natuurlijk iets van mezelf in, maar het is dan aan de toeschouwer om daar iets voor zichzelf uit te halen. Ik ga daar ook geen ellenlange theorieën rond verkondigen, zelf ben ik trouwens geen grote babbelaar. Iedereen kijkt ernaar en iedereen ziet er het zijne in. Als ik iets op een bepaalde manier maak, dan is dat omdat ik mij op dat moment zo voelde. Maar een specifieke boodschap stop ik er toch niet expliciet in.

Het werk dat achter mij aan de muur hangt...

Nee, dat is niet van mij, maar van mijn moeder. Drie werkjes in "kruisjessteek", daar zit ongelofelijk veel tijd in. Mijn moeder was kunstzinnig, maar ook mijn opa. Ik op mijn beurt was al van kleins af bezig met prutsen en knutselen

Is er in de loop van de jaren evolutie merkbaar in je werk?

Absoluut, maar het is moeilijk onder woorden te brengen wat er juist veranderd is. De tekeningen in elk geval. Ik merk ook wel dat er een versobering plaats vond. In mijn eerste werken wou ik zoveel mogelijk stoppen, nu is het eerder een kwestie van weglaten. Het ging er mij om met minder iets mooiers te maken.

Hoeveel tijd kruipt er in zo'n werk?

Dat hangt van meerdere factoren af, niet het minst van de grootte van het werk, maar ook van de complexiteit van de tekening. Door de band genomen ben ik daar vlug één à twee weken mee bezig. Het afwerken is ook niet te onderschatten: mastiek aanbrengen en laten drogen, opkuisen...

In het najaar heb je een tentoonstelling in de Bibliotheek van Zedelgem, waar heb je nog zoal geëxposeerd?

Ik heb aan verschillende tentoonstellingen meegedaan. Met plezier denk ik terug aan pARTcours, hier in Zedelgem. Een tentoonstelling samen met Brigitte Vrielinck en haar dochter, Anna Perneel, in "De Brouwerij " te Aartrijke was ook een aangename ervaring.

En wat wordt het in de bibliotheek? Enkel glaskunst?

Ja alleen glas. Ik heb daar grote ramen en aan de muren zou ik dan kaders willen hangen waarin het glasraam bevestigd is. Dat zal daar wel uitkomen. In de uitstalkasten kan ik dan mijn schalen exposeren.

Is er een glaskunstenaar naar wie je opkijkt?

Er zijn er wel een aantal, maar mijn lerares Pia Burrick heb ik altijd erg bewonderd. Frank Lloyd Wright, de architect, die heeft enkele heel mooie glasramen gemaakt. En soms kom ik in een kerk met

glasramen waarvan ik zeg: wat wondermooi. Maar wie dan de kunstenaar is, dat weet ik dan niet.

Of andere kunstenaars naar wie je opkijkt?

Egon Schiele vind ik heel mooi en Gustav Klimt. Karel Appel, Miro, ... dat speelse bij hen.

Heb je voldoende tijd voor het beoefenen van je kunst?

Daar maak je dan tijd voor. Eigenlijk ben ik daar altijd mee bezig, van 's morgens tot 's avonds. Is het niet met de handen dan wel in gedachten. Maar toch gebeurt het dat ik tegen mezelf zeg, nu doe ik eens niets. Maar ook dat is relatief. Werkelijk niks en daar zitten, dat kan ik absoluut niet.

Waar en wanneer komt de inspiratie?

Inspiratie kan om het even wanneer komen. Als ik bv. aan het telefoneren ben, dan zit ik daar met een potlood op een papiertje te krabbelen en het gebeurt dan wel dat hieruit een vorm te voorschijn komt die ik in mijn glaswerk ga gebruiken. Of gewoon door op straat of in de natuur te lopen zie je ook van alles wat bruikbaar is. Uit alles kan je inspiratie halen, je doet er daarom niet altijd iets mee. Of omgekeerd: je denkt iets gevonden te hebben, maar de dag nadien moet je vaststellen dat het eigenlijk niet bruikbaar is voor je creaties.

Welk eigen werk koester je?

Die rode glasramen daar bijvoorbeeld, en mijn 'Corpus', in de kamer hiernaast. Ook sommige zaken in keramiek. Eigenlijk heb ik wel iets met al mijn werken, zeker met de vrije werken. Ik heb altijd een zekere moeite om dat dan bijvoorbeeld

van de hand te doen, zelfs met werken in opdracht heb ik soms dat gevoel.

Er hangt dus werk van jou bij andere mensen?

Inderdaad, bij particulieren. Maar wees gerust, rijk zal ik er niet van worden. Al ben ik wel blij als ik af en toe iets kan verkopen, al was het maar om dan zelf nieuw materiaal te kunnen kopen. Het glas zelf is namelijk erg duur en sommige kleuren kosten dan nog extra veel.

Gebeurt het dat er iets mislukt?

Dat gebeurt zeker, soms zijn het barsten die voorkomen na het bakken in de oven omdat er bijvoorbeeld al een minuscuul barstje aanwezig was dat je nauwelijks kon zien. Soms gebeurt het ook dat het eindresultaat van een bepaald werk me niet bevalt; de kleurcombinatie kan bv. finaal tegenvallen. Vaak beschilder ik daarom zelf het glas. Dat kan ook heel mooi zijn en het drukt de kosten.

Doe je nog iets anders buiten je werk en je kunst?

Er buiten ben ik niet actief, geen lid van verenigingen, geen sport.

Ben je van Loppem?

Ik kom oorspronkelijk van Assebroek, maar woon hier intussen 22 jaar. Ik moet zeggen dat er in die tijd zeer veel veranderd is hier, het dorpsgevoel van weleer is enigszins verdwenen. Er zijn grote verkavelingen gebeurd en ik ben wat blij dat het hier aan de overkant nog allemaal open veld is, maar ik weet ook niet of dit zo zal blijven. Nu, de mensen moeten natuurlijk wel ergens kunnen wonen.

Reis je graag? Favoriete bestemmingen?

Zeer zeker, tenminste als we kunnen. Sinds enige jaren zijn we verslingerd aan citytrips. In het voorjaar waren we in Barcelona, straks in oktober trekken we naar Berlijn. Hiervoor was er een periode dat wij vooral naar de Griekse eilanden reisden. Reizen is voor mij wel niet luieren en nietsdoen, er mag best wel wat te zien of te beleven zijn. Ik heb steeds een reisgids bij de hand en als je dan terug komt, tja, dan zit je natuurlijk boordevol ideeën.

Martine, als je zo via je kunst naar de wereld kijkt, ben je dan pessimistisch of optimistisch gestemd?

Niet zo eenvoudig om daarop te antwoorden. Ik ben zeker geen pessimistisch iemand, ook al heb ik heel veel meegemaakt in mijn leven. Maar daar leer je dan ook steeds iets van. Er gebeuren inderdaad verschrikkelijke dingen in de wereld waar je als individu niets aan kan doen, maar waar je wel bij stil kunt staan. Ik neem dat dan wel niet mee op mijn schouders, het leven gaat immers verder.

Kan je geraakt worden door muziek?

Ik heb graag de radio aanstaan, maar als ik aan het werken ben is het meestal stil. En wat genres betreft, eigenlijk kan ik elke muziek appreciëren, van klassiek tot Jazz enz. Een specifieke voorkeur heb ik eigenlijk niet.

Toekomstplannen? Dromen?

Ach... laten komen wat komt, we zien wel. En dromen? Ooit een grote tentoonstelling, in Bozar natuurlijk. Nu ja dromen, is wel leuk, maar je kunt er toch ook zelf iets aan doen, vind ik.

En de nabije toekomst?

Wel, nu werk ik vooral aan mijn tentoonstelling in de Bib, en dat brengt een pak werk met zich mee. Aan iets anders denken zit er voorlopig niet in.

Martine Le Comte, van harte bedankt voor dit interview

Martine Le Comte (°1963)
Rijselsestraat 50
8210 Loppem
E-Mail: M.L.C@telenet.be

Opleiding:

Grafische & Artistieke Kunsten. Optie: Toegepaste kunsten / Academie Gent.

Professionele Artistieke afdeling / Academie Brugge.

Decoratie en Publiciteit / Academie Gent.

Keramiek, Elefteria/Zedelgem.

Juwelen ontwerpen, verloren was-techniek te Torhout.

Kalligrafie te Brugge

Glasschilderkunst Academie Brugge

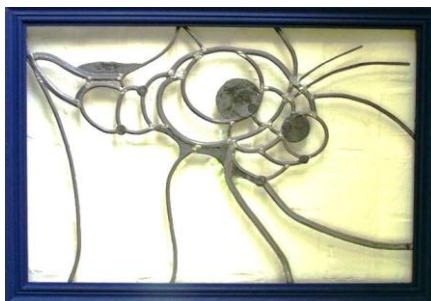
Groepstentoonstellingen in Oostende, Brugge, Tielt, Oostkamp, Aartrijke, Zedelgem.

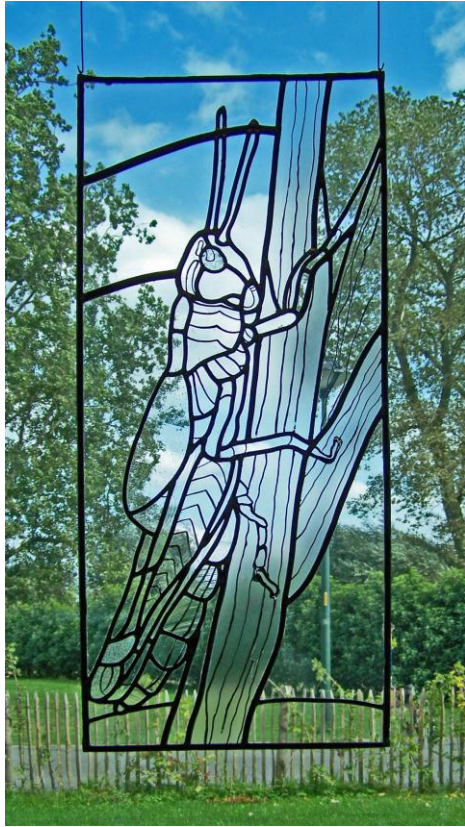
Individuele tentoonstellingen:

Expo, Aartrijke 2010

Kunstenaar in de kijker, Zedelgem 2012

Houthave Kunstorp, pARTcours Zedelgem, Buren Bij Kunstenaars

De eerste zin

door Bart Madou

*Aeneadam genetrix, hominum divumque voluptas,
Alma Venus, caeli subter labentia signa
Quae mare navigerum, quae terras frigiferentis
Concelebras, per te quoniam genus omne animantum
Concipitur visitque exortum lumina solis:*

*O Moeder van Romeinen, genot van god en mens,
U, milde Venus, die onder de sterrenbanen
De schepenrijke zee en het vruchtdragend land
Bevolkt, want dankzij u wordt ieder levend wezen
Ontvangen en aanschouwt het licht bij zijn geboorte:*

De eerste regels uit Lucretius' *De rerum natura*, over de natuur der dingen. Een mooie maar ook heel merkwaardige openingszin. Ja merkwaardig omdat er in de Romeinse oudheid nauwelijks een rabiater atheïst rondliep dan Lucretius – goden, demonen en tutti quanti, allemaal fabeltjes - en uitgerekend hij begint zijn magnum opus met een gebed tot de godin Venus: *Aeneadam genetrix, voortbrengster van de Aeneaden*, en zoals u weet was Aeneas de stichter van Rome, of een stichter want ook Romulus en Remus claimen deze eer, maar dat is een ander wolfachtig verhaal. Wat verder noemt Lucretius Venus inderdaad expliciet godin: *'te, dea, te fugiunt venti'*, voor u godin vluchten de winden. Merkwaardig dus.

Lucretius die leefde in de eerste helft van de eerste eeuw vóór onze tijdrekening werpt zich in zijn *Natuur van de dingen* op tot een fervent pleitbezorger van het epicurisme, een heidense leer en daarom door de vroege (en latere) christenen nogal eens verkeerdelijk voorgesteld, hetzelfde geldt trouwens voor Lucretius zelf die volgens de heilige Hiëronymus gek was, zijn toevlucht zocht tot allerlei liefdesdrankjes en geestverruimende middelen en zichzelf op zijn 44ste het leven benam. En dit portret is het blijven doen tot zeg maar op vandaag.

Maar eigenlijk zou ik hier hulde willen brengen aan Lucretius omwille van zijn *Natuur van de dingen*: een buitengewoon werk, bijwijlen meeslepend, poëtisch heel zeker (zowat 7500 hexameters lang) en stellingen die gezien de tijd waarin het tot stand kwam, nog bijzonder actueel zijn. Enkele voorbeelden: Alles bestaat uit

onzichtbare deeltjes. Hij propageert hier inderdaad de theorie over de atomen van Democritus, maar heeft het eerder dan over de technische en niet-poëtische term atomen over 'eerste deeltjes', 'kiemdeeltjes van de dingen', 'deeltjes van de materie', 'zaden van de dingen'.

De zaden van de dingen (de elementaire deeltjes van de materie dus) zijn onvergankelijk.

Alles wat is, was en zal zijn. De dingen kunnen uit elkaar vallen, vergaan, maar finaal gaan ze over in elementaire deeltjes die zich dan kunnen verbinden met andere deeltjes waardoor weer andere dingen ontstaan. Een idee - de eindeloze mutatie van vormen die uit onvergankelijke substanties bestaan - dat de Spaanse filosoof George Santayana 'het grootste idee dat ooit in de mens is opgekomen' noemde. De wet van behoud van materie, een eeuwige cyclus van dood en leven.

Behalve materie bestaat er ook ruimte, beweert Lucretius, en die ruimte is leeg en is de voorwaarde opdat de deeltjes zich vrijelijk en onbegrensd zouden kunnen bewegen, want alle deeltjes zijn in beweging in een oneindige leegte.

Over de maker van die deeltjes is Lucretius duidelijk: het universum heeft geen schepper of ontwerper. Er zit geen intelligentie of een plan verborgen achter het bestaan van de deeltjes, ze zijn er gewoon en ze zijn bovendien onverwoestbaar. Alles is dus toeval en het is door die toevallige bewegingen en botsingen tussen de deeltjes dat er dingen ontstaan en vergaan. Mochten al die deeltjes zoals een regenbui loodrecht of schuin naar beneden vallen, dan zouden deze nooit in staat zijn zich te verbinden en zou er dus eerder niets zijn dan iets. Dit niet recht naar beneden vallen noemt Lucretius een zwenking (in de woorden van de dichter: *declinatio, inclinatio of clinamen*). Maar met die zwenking begint het interessant te worden, want, dixit Lucretius, de zwenking is de bron van de vrije wil. Om die stelling te illustreren gebruikt hij daarvoor het beeld van de paarden op de renbaan. De fractie van de tweede vooraleer het starthek open gaat is er de wil om het rennen te beginnen. Verder staat er in *De rerum natura* dat de natuur voortdurend aan het experimenteren is. Er is geen schepping, er is enkel het steeds maar proberen, met veel vallen en soms opstaan. Eerst was er het oog, daarna - na veel mislukkingen - het zien. Vóór het spreken was er de tong. Het universum is bovendien niet voor de mens geschapen, want anders dan de meeste dieren en planten die van bij hun ontstaan alles hebben om zich verder te ontwikkelen, is de mens bij zijn geboorte helemaal hulpeloos. Hieruit vloeit dan ook de gedachte voort dat de mens niet uniek is, maar een deel van een groter en complexer proces, aangezien hij

is opgebouwd uit de bovengenoemde deeltjes, die zelf geen bewustzijn hebben. Wij mensen bestaan uit net dezelfde bouwstenen als om het even welk ander (anorganisch) ding.

En zo gaat Lucretius maar door, daarbij niet altijd even duidelijk in zijn redenering, maar steeds heel overtuigend. Ook waagt hij zich aan maatschappelijke analyses, zo bijvoorbeeld dat bij de eerste mensen het sterftecijfer erg hoog lag omwille van de schaarste en de ruwe levenswijze, maar niet zo hoog als vandaag omwille van de voortdurende oorlogen, schipbreuken en het te veel eten.

Ook over de muziek heeft Lucretius een merkwaardige theorie: die zou ontstaan zijn doordat de mensen de vogels en het ruisen van het ranke riet imiteerden.

Over de ziel beweert Lucretius dat die uit dezelfde deeltjes als het lichaam bestaat en dat de ziel bijgevolg ook sterft c.q. in elementaire deeltjes uiteenvalt.

*'zoals wanneer het bouquet van wijn vervlogen is
of zoete geur van een parfum in lucht vervluchtigd'*

En in dezelfde lijn lezen we dat er geen engelen, duivels, saters enzovoort bestaan. Dat er ook geen hiernamaals is, hoeft ons evenmin te verwonderen, en daarom betekent de dood niets voor ons. Epicurus is niet ver weg.

Godsdiensten zijn hoe dan ook bijgelovige hersenspinsels en, merkwaardig, zonder uitzondering wreed. Vooral het offeren van je eigen kinderen zit hem dwars, zoals bij Agamemnon en Iphigenia het geval was, of zoals bij Abraham en Isaak in het Jodendom.

En dus is zijn credo: het hoogste doel in het leven is het verhogen van genot en het weren van de pijn, en, voegt hij eraan toe, de grootste hindernis voor genot is niet pijn maar louter zelfbedrog. In De rerum natura vonden we dan ook een passage die onze wenkbrauwen doet fronsen, maar die met de overtuigingen van Lucretius in het achterhoofd te begrijpen is.

*'Heerlijk om bij een zware storm vanaf het land
een ander te zien zwoegen op de wijde zee,
niet dat andermans ellende zulk genoegten schenkt,
maar wel de aanblik van het jou bespaarde leed.
Heerlijk is ook in oorlogstijd een zware veldslag
te zien terwijl je zelf niet deelt in het gevaar.'*

En wat dit zelfbedrog betreft, seksueel genot zoeken is zonder meer gezond, maar... we moeten oppassen dat we daardoor niet

vervallen in een drang om te bezitten wat niet bezeten kan worden, want dit laatste is een illusie.

*'Verliefden persen wat ze grijpen plat, doen pijn,
ze drukken vaak hun tanden in de lippen vast
en nagelen hun kussen.*

(...)

*Als zij ten slotte omstrengeld hun levens bloei genieten,
hun lichaam het genot voorvoelt en felle hartstocht
hen drijft de vrouwelijke vore te bezaaien,
dan hechten zij begerig hun lichaam vast en delen
hun speeksel, adem, drukken tanden in elkanders lip,
vergeefs: niets krabben zij er af, ze kunnen niet
met heel hun lichaam in het andere lichaam dringen.
Dat schijnen ze soms te willen doen en na te streven,
want zo vol overgave klampen zij zich vast
tot de kracht van het genot hun leden doet verslappen.'*

W.B. Yeats was in de wolken over deze passage (*'de beste beschouwing ooit aan de geslachtsgemeenschap gewijd'*). Tijdens ons leven moeten we in de eerste plaats genieten! Dat verklaart misschien die vreemde aanroeping van Venus in de eerste zin van *De rerum natura*. Voor Lucretius is Venus een metafoor, de verpersoonlijking van de begeerte. Hoe de christelijke kopiïsten in de middeleeuwen met deze tekst omgegaan zijn, weten we niet, feit is wel dat ook zij zullen gemerkt hebben dat ondanks de ketterse ideeën het om een grandioos stuk poëzie gaat: onweerstaanbaar en verleidelijk, zoals de Venus op het schilderij van Botticelli.

In 2011 verscheen er van de Amerikaanse historicus en renaissance-specialist Stephen Greenblatt *'The Swerve'* (*'De zwenking'*), een blits en sterk geromantiseerd boek over de (her)ontdekking van Lucretius' *De rerum natura* door de Italiaanse edelman Poggio Bracciolini. *'The Swerve'* werd bekroond met de National Book Award 2011.

- *Lucretius, De natuur van de dingen, tweetalige editie, vert. Piet Schrijvers, Historische Uitgeverij, Groningen, 2008, 612 blz.*
- *Greenblatt, Stephen, De zwenking, hoe de wereld modern werd, Bezige Bij, 2012, 432 blz.*

Ik ben vannacht jouw toevluchtsoord
waarin bestaan valt te verdragen
ik ben geen antwoord, stel geen vragen
ik ben slechts warmte die bekoort

zo naakt zijn wij en ongestoord
tussen het hunkeren en jagen
wat warmte in te koude dagen
en dichter, bij elk verzwegen woord

we voelen dat het toch bestaat
geborgenheid, ons veilig weten
het leven, dat eventjes vertraagt
maar daarna koud weer verdergaat

want straks zijn wij elkaar vergeten,
ik heb niet eens jouw naam gevraagd.

© bert deben

Antwerpen, dinsdag 6 maart 2007

3de prijs Almere Poëzieprijs 2008

Wat zou er gebeuren als ik je een e-mailbericht stuurde ("ik hou van je") en ik dat liet verzenden met een uitstel van tien jaar?

Is het zoals een zaadje dat je plant, en dan tien jaar lang uitgroeit tot een grote, dikke boom? Krijg je dan over tien jaar tientallen, honderden mails van me die je zeggen hoeveel ik van je hou, en hoezeer mijn liefde in tien jaar tijd is gegroeid?

Of is het veeleer een zaadje dat op de rotsen terechtkomt, schrompelt het weg in de nevelen van cyberspace en zal je nooit weten hoeveel ik van je heb gehouden?

Als ik dat mailtje nu verstuur, waar gaat het dan heen? Blijft het tien jaar lang ronddolen op het wereldwijde web? Of draait het met een snelheid van ettelijke keren die van het licht de wereld rond, om tien jaar tijd in enkele seconden te overbruggen, kwestie van niets van mijn liefde verloren te laten gaan?

Klopt mijn mailtje in tien jaar tijd aan bij talloze IP-adressen, op zoek naar jou? Als het vijf seconden duurt om de weg af te leggen van het ene naar het andere adres, dan passeert mijn boodschap meer dan 63 miljoen mensen. Voelen zij iets van mijn liefde? Verstaan zij mijn boodschap in hun eigen taal? I love you – je t'aime – ich liebe dich – ti amo – σε αγαπω ...

Wat zou er gebeuren als jij er over tien jaar niet meer bent? Krijg ik dan een berichtje terug dat ik je voorgoed verloren ben? En wanneer krijg ik dat bericht? Doet het er opnieuw tien jaar over, om de pijn wat te verzachten? Of krijg ik nu reeds een waarschuwing dat de computer je niet kan vinden, maar alsnog blijft proberen?

Wat als je intussen je adres veranderd hebt? Komt mijn bericht dan bij een ander terecht en staat er over tien jaar plots een onbekende aan de deur met een grote ruiker bloemen? Of komt zijn antwoord ("ik hou ook van jou") in mijn SPAM terecht? Blijf ik dan

droevig en eenzaam op jou wachten, denkend dat je mijn liefde niet beantwoordt?

Misschien komt mijn bericht terecht in een reusachtig bestand met onafgeleverde berichten, tot ooit, in een verre toekomst, een ijverige informaticus een zoekroutine ontwikkelt om alle vermiste bestemmingen alsnog op te zoeken, en krijg jij dan op je negentigste een bericht van een lang vergeten, verloren gewaande geliefde? Zou je dan spijt hebben over het leven dat we niet gedeeld hebben?

Wat gebeurt er – tien jaar is zo lang en de technologie evolueert zo snel – als er wereldwijd nieuwe systemen komen en alle servers vervangen worden door nieuwe, krachtigere alternatieven? Springt een programmeur dan eerst even de virtuele wereld in om met een digitale dromenvanger alle rondfladderende wensen te vangen en ze even op te sluiten in een binaire gouden kooi? Neemt hij ze mee naar het nieuwe systeem en laat hij ze daar weer vrij? En hoe reageren ze dan op die nieuwe omgeving? Vinden ze hun oude routine terug, of kwijnen ze langzaam weg uit heimwee naar hun vroegere leefwereld?

Zoveel onzekerheden... ik denk dat ik mijn boodschap beter niet verder uitstel. Ik denk zelfs dat ik ze beter niet toevertrouw aan het net. Wat zou er gebeuren als ik je vandaag nog een kaartje stuurde ("ik hou van je")?

Verwilderd

Profiteurs

door Staf de Wilde

Gisterenavond hadden we een dame op bezoek die het had over 'profiteurs' en daarmee bedoelde zij vluchtelingen en asielzoekers. Ze vertelde over 'een neger', Angelo, die ze kent uit een zangkoor. Deze Angelo verblijft hier al een aantal jaren, hij volgt wel allerlei cursussen bij de VDAB maar heeft nog nooit gewerkt.

Ik voel me onbehaaglijk – en soms woest – worden wanneer iemand het woord 'profiteur' gebruikt om daarmee een mens aan te

duiden, zeker als het gaat om een mens die zich aan de onderkant van de samenleving bevindt.

We leven in een consumptieparadijs en ik daag iedereen uit om hiervan te 'profiteren' als je maar beschikt over een leefloon of een werkloosheidsvergoeding.

Mijn tweede argument is dat iedere mens recht heeft op een menswaardig inkomen, niet omdat hij of zij prestaties levert maar wel omdat die mens is. Tegenover prestaties (arbeid dus) moet een loon staan en dat is weer een andere discussie.

Ik weet dat het verdomd moeilijk is om het gebruik van de term 'profiteurs' tegen te gaan.

Mijn partner kent als zelfstandig kinesiste ook wel een aantal patiënten die nooit hebben gewerkt en leven van de ziekenkas en wanneer je zelf hard moet ploeteren om rond te komen dan is het bijna niet te vermijden dat je deze zelfgekozen steuntrekkers als 'profiteurs' beschouwt.

Ik probeer dan altijd te sussen, bijvoorbeeld door erop te wijzen dat de profiteer in kwestie vrijwel constant depressief is en alles behalve geniet van zijn/haar statuut. Dit is mijn stellige overtuiging: ik ga ervan uit dat een gezonde mens wil werken; die behoefte zit in ieder van ons. Om allerlei redenen: onder meer om mee te kunnen in dat hoger genoemde consumptieparadijs (of in de competitie van altijd maar meer) maar ook om zich te laten gelden en om het gevoel te hebben dat men meetelt.

Vandaar dat zoveel ouderen depressief zijn en zelfs uit het leven stappen: ze voelen zich overbodig en nutteloos.

Dit gezegd zijnde vrees ik dat 'de hard werkende Vlaming' altijd over 'profiteurs' zal blijven spreken, ook wanneer het gaat om mensen die echt ziek zijn. Ik heb dat steeds raar gevonden: als je er trots op bent dat jij zo hard werkt, waarom klaag je dan als je daartoe de kans krijgt?

Ik denk nu in het bijzonder aan sommige collega's die zich telkens ergerden aan iemand die thuis bleef met ziekteverlof want dan moesten zij bijspringen en een uurtje per week vervangen.

Als je daarover klaagt, hoe is het dan gesteld met je eigen arbeidsethos? Moet je niet blij zijn dat jij gezond bent gebleven zodat je kan werken, eventueel een uurtje meer?

Ik geloof dat het probleem te maken heeft met de ervaring of beleving van de eigen arbeid: veel te weinig mensen halen uit hun arbeid een voldoening. Omdat die arbeid te stresserend is, te slecht wordt betaald of afstompert is ... vul zelf maar aan. Gefrustreerden zijn nooit verdraagzaam, waaruit volgt dat de arbeid zo zou moeten georganiseerd worden dat die niet frustrerend is. In de werkelijkheid maken we een ratrace mee, een arbeidssysteem

waarin de mensen worden dolgedraaid of psychologisch niet aan hun trekken komen. Wie zelf tevreden is die zal niet spreken van 'profiteurs' maar zal iedereen beklagen die niet aan bod komt op de arbeidsmarkt, noodgedwongen of zagezegd uit eigen keuze. Ledigheid is het oorkussen van de duivel, zegt het spreekwoord; wel, ik blijf geloven dat iedereen wel eens behoefte heeft aan een time-out maar de keuze voor permanente ledigheid wijst volgens mij op een probleemsituatie: wie permanent aan de kant blijft staan die is fysiek of mentaal ziek. Ik herhaal: de gezonde mens beschikt over een energie die zich wil uiten, die gaat dus niet luiëren of lanterfantten. Zoals een evenwichtig mens zich niet permanent afsluit maar minstens af en toe onder de mensen wil komen: we zijn nu eenmaal sociale dieren, hoe egocentrisch we ook kunnen zijn.

Niets doen is aardig voor een tijdje maar uiteindelijk slaan de verveling en het onbehagen toe en dan wil men aan de slag, desnoods met dwaze spelletjes op een toeristenstrand.

En over spel gesproken: dit doet me denken aan de 'homo ludens' van Johan Huizinga die betoogde dat elke mens een spelend wezen is of wil zijn. En daar komt het op aan, denk ik: organiseer de arbeid zodanig dat er een spelelement in aanwezig blijft.

de haan 22 jul. 2012

Beleefd

Uitstap Mechelen

door Roland Ranson

Het Beleefde Genot staat wijd en zijd bekend om zijn erg strategische keuzes. Een van die keuzes bestond erin om op 18 augustus '12 naar het schone Mechelen te sporen. U mag daarbij niet vergeten dat net op die datum de weergoden hadden beslist er de heetste dag van het decennium van te maken. En, u hebt het correct gelezen, het werkwoord op het einde van de tweede zin van onderhavig verslag is inderdaad 'sporen'. Dat betekent dus dat we opnieuw een beroep deden op de onvolprezen diensten van onze Belgische Spoorwegen. Ik kom daar later, met enige vertraging, dat spreekt, op terug.

Niet minder dan 33 geroepenen - ik vermijd hier met opzet de term uitverkorenen, het is nl. niet de bedoeling toekomstige leden af te schrikken - verschenen in alle vroegte, het was eventjes na acht uur, op het appel aan de Sint-Michielskant van het station. Drieëndertig onverlaten waren niet alleen bij nacht en ontij uit de al dan niet echtelijke sponde gestegen, ze waren bovendien van plan de koperen ploert die op dit ontegenlijk vroege uur al vreselijk van jetje aan het geven was, zonder meer te trotseren. Nu ja,

Foto: Georgette Crombez

sinds de Griekse tragedieschrijvers weten we echter dat hoogmoed voor (en echt niet zo heel lang voor) de val komt.

Tot Gent ging het goed. Daar werd overgestapt in een karos uit de jaren vijftig van de vorige eeuw, een periode die heel veel en dus ook moderne technologie gerealiseerd zag. Airconditioning hoorde daar helaas

niet bij. En dat werd duidelijk geïllustreerd door gehuil, geweën, tandengeknars en gewaai van meestal eerder frêle ogende dames middels al dan niet zijden of ivoren, ja soms zelf in elkaar geknutselde waaiers. Om 10 uur, stipt op tijd, stapten we uit en sjokten in een steeds ondraaglijker wordende hitte naar het centrum.

Ons eerste esbattement op Mechelse bodem voltrok zich in het Schepenhuis. We zouden er de tentoonstelling *Rik Wouters. Hoogtepunten* bezoeken. Vooraleer tot de tentoonstelling toegelaten te worden, moesten we echter van de uiterst gebiedende, dunlippige, strenggebrilde, witgrijze, kortgeknipte kampoverste van het Schepenhuis op het appel verschijnen. Eerst werden ons de levieten gelezen - overal poten af! - daarna werden we opgesteld in rijen van vier en zo schoven we in doodse stilte, op onze houten klompen, de muts in de hand, voorbij het prachtige werk van het veel te jong gestorven Mechels genie. Een prachtige tentoonstelling. Een lieve en gediensstige, bij momenten zich uitslopende gids (v.)

stond ons bij. En wat die kampoverste betreft, achter de kazerne met die handel!

Toen we buitenkwamen, nog ondersteboven van al die schoonheid, moesten we door plassen vloeibaar asfalt waden om het restaurant te bereiken waar ook voor de innerlijke mens zou gezorgd worden (al sinds jaar en dag een prijzenswaardige traditie van Het Beleefde Genot). Ook hier kwamen we in een interieur uit de jaren 1950 terecht en neen dus, ook hier GEEN klimaatregeling. Wel werd ons gloeiend hete soep in een industriële hoeveelheid geserveerd,

daarna een al even heet gebakerde Mechelse koekoek (waar halen ze 't vandaan?!) en dan een niet zo heel erg koud ijsje toe. 't Was duidelijk de bedoeling lekker warm aan de tweede statie op de weg naar Golgotha te beginnen. Zelfs een frisse, koele Gouden Carolus Tripel kon de temperatuur alleen maar de hoogte in jagen.

Foto: Stefaan Huysentruyt

Het tweede deel, een historische stadswandeling werd op slenter-tempo en hoe eigenaardig dit ook moge klinken meestal 'binnens-kamers' (dank u, lieve gids v.) afgewerkt. In de koelte van een aantal kerken en historische gebouwen kon men weer wat krachten opdoen en na een stevige 'pint of Guinness' bij de Ier ging het stationswaarts, u zult mij niet geloven, in een loden hitte.

Op het perron stond het karos uit de jaren 50 al op ons te wachten. We stapten in, gingen zitten en bleven zitten. Het voertuig bleef staan, 10 minuten, een kwartier, 20 minuten, tot iemand zich het zweet uit de ogen wiste en opmerkte dat we ons volgens de uurregeling van de NMBS al een heel stuk westelijker hadden moeten bevinden. Uiteindelijk werden we ervan op de hoogte gebracht dat de trein niet zou vertrekken omdat er ergens verder op het spoor, richting Gent, een brug over het zeekanaal was openge-

draaid. Men (wie dat ook moge zijn) was bij al die hitte vergeten ze opnieuw dicht te draaien, sommigen durfden zelfs veronderstellen dat ze wel eens defect zou kunnen zijn gezien de weersomstandigheden, het zou de eerste keer niet zijn voegden die criticasters er dan nog ongegeneerd aan toe. In elk geval was de conclusie van de aanminnige treinbegeleidster: naar Gent, rien ne va plus! Dus wij vlug naar een ander spoor, vlug naar Brussel-Noord, vlug overstappen, vlug naar Brugge waar we met een effectieve vertraging van meer dan een half uur moe, uitgezweet en vrij dorstig maar toch tevreden - om het cliché helemaal recht te doen - aankwamen.

Een mooie uitstap, voor herhaling vatbaar maar dan liefst in december tenminste als de Spoorwegen het dan zien zitten.

Bezoek aan Slijpe

door Bart Madou

Foto: Roland Ranson

Op zaterdag 8 september kwamen een dertigtal geïnteresseerden samen in de Sint-Niklaaskerk van Slijpe voor een bezoek aan de monumentale muurschilderijen ontworpen door Arno Brys en uitgevoerd door Rika Van Dycke.

Johan Broucke, voorzitter van de kerkfabriek, stelde vol overgave de beide werken

voor en becommentarieerde ze.

Wie dat wou kon zich ook een bijzonder fraaie brochure aanschaffen met de geschiedenis van de kerk en een uitgebreide beschrijving van de muurschilderijen, bovendien prachtig geïllustreerd.

Bij gebrek aan een café in Slijpe, verzamelden nadien nog enkele nagenieters op een terras in Leffinge.

Slijpe (en Leffinge) blijft een bezoek waard!

Te Beleven

Op de vuist met Faust

Het Beleefde Genot

Gemeentehuis Loppem
telkens om 11 uur

OP DE VUIST MET FAUST

7 oktober 2012
Faust : historische en culturele
relevantie van het verhaal
door Marlies De Munck

4 november 2012
Faust in de muziek
door Maarten Beirens

2 december 2012
Doktor Faustus van Thomas Mann
door Roland Ranson

In 1506 wordt voor de eerste keer gewag gemaakt van Dr. Faustus, alchemist en astroloog die een pact zou gesloten hebben met de duivel en met wiens dienaar Mefistofeles hij optrok. In 1540 stierf Faust wellicht een gewelddadige dood tijdens één van zijn experimenten. Dit voedde de mythe als zou hij door de duivel gehaald zijn. Maar het is vooral door de toneelstukken Faust I & II van Goethe dat Faust de kunsten beïnvloed heeft en ook met nogal wat muziekwerken.

In het najaar is Faust zesmaal aan de beurt! Drie lezingen, die telkens een paar dagen vooraf gegaan worden door een film.

De eerste lezing op **7 oktober** as. wordt verzorgd door Marlies De Munck. Zij zal ingaan op de Faust-figuur als vernieuwer in de kunsten onder de titel "Faust : historische en culturele relevantie van het verhaal."

Op **5 oktober** tonen we de klassieker 'Faust van F.W. Murnau, een stomme film uit 1927, hier met pianobegeleiding.

Een maand later op **4 november**, sluit Maarten Beirens literair aan bij Goethe en bij Thomas Mann en muzikaal bij Schubert, Schönberg, Webern, Henri Pousseur, Konrad Boehmer en Alfred Schnittke, waarmee er ook weer een heel mooie link te leggen valt naar de briljante 20ste-eeuwse Faust-bewerking van Boelgakov. Als smaakmaker wordt de opera Mefistofele van Boito vertoond op **2 november**.

Roland Ranson sluit dan op **2 december** af met een lezing over Doktor Faustus van Thomas Mann. In deze filosofische roman over de fictieve demonische componist Adrian Leverkühn, verkent Mann het idee dat toewijding aan de kunst kan verworden tot een contract met de duivel.

Op **30 november** is er eerst nog de verfilming door Istvan Szabo van Mephisto, de roman van Thomas Manns zoon Klaus Mann.

Aline Gailliaert uit Zedelgem wint Belcampoprijs 2012

Op 2 juni 2012 vond in de Oosterpoort de 27e editie van het Groningse poëziefestival Doe Maar Dicht Maar plaats. Het vormde de afsluiting van de landelijke dichtwedstrijd voor middelbare scholieren die het Poëziepaleis jaarlijks organiseert.

De winnaars van Doe Maar Dicht Maar 2012 waren: Aline Gailliaert uit Zedelgem, België, Christian Renes uit Buitenpost, David Bogaers uit Bussum, David Westera uit Beilen, Emma van Diepen uit Brummen, Henrike Vellinga uit Groningen, Jaimy Bruins uit Voorburg, Robbin Jacobs uit Venlo en Roel Noordhof uit Zuidhorn.

Ten slotte werd er ook weer een Belcampo-prijs uitgereikt, de speciale prijs voor die jonge dichter waarvan we verwachten in de toekomst meer te zullen horen, omdat hij of zij meerdere ijzersterke gedichten instuurde. Dit jaar is deze prijs voor de vijftienjarige Vlaamse Aline Gailliaert met het gedicht 'Kinderpsycholoog'

Kinderpsycholoog

Wat deed hen verlangen naar mijn opinie
over zoiets kleins als mijn eigen hart
-wat voel je, wat denk je
wat is het dat je wilt van binnen-

ik was klein en wou gaan dansen met
vuurbollen in de avond onder de maan
maar zij
hun wenkbrauwen opgetrokken boven
die kralen van zwarte spiegels als een
hoopvolle blik, dwazen

zeg het, zeg het,
en tegen elkaar - waarom praat ze niet -
maar het enige wat ik wou
de nachtlucht bezingen, mijn haren
zien vliegen op lichte windgolven

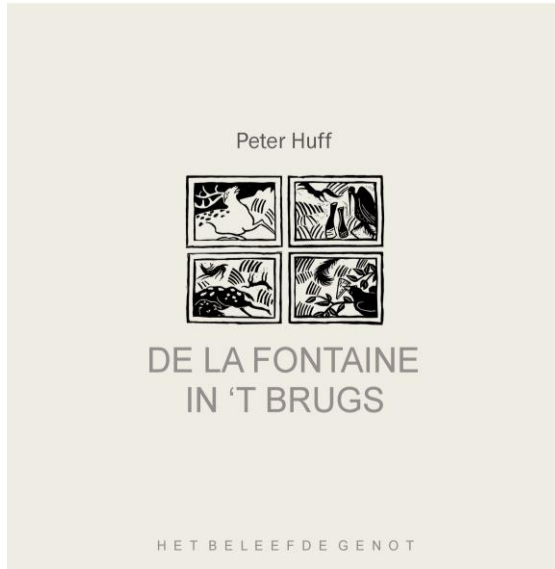
zo verklaarde ik mijn hart aan dat
van hen, zwijgend

buiten buiten, laat me gaan
en zij dachten en klaagden tot
jaren verder hoe dat een trauma
werd of heette, ik begreep het niet

ik hoorde enkel het getier van de
speelse straatverlichting die me
redden wou, nu nog steeds

als ik mijn ogen sluit

Aline Gailliaert

**26 fabels van Jean De La Fontaine
in het Brugs vertaald door**

René VAN HOUTRYVE (pseud. Peter Huff)

Geïllustreerd met 26 lino's van Aimée MARY

De voorstelling van het boek vindt plaats op 26 oktober om 20 uur

in het Hof van Watervliet, Oude Burg 19 te Brugge.

Tussendoor dragen Rita Lommée en Johan Debruyne voor uit de fabels van De La Fontaine en is er een muzikale omlijsting

De toegang is gratis, reservatie gewenst.

Een selectieve zelfbiografie van Z tot A

door Bart Madou

Y

YGGDRASIL

Een naam uit de Noorse mythologie, recht uit de Edda's. Om eerlijk te zijn heb ik mij weinig ingelaten met die materie, hoe boeiend ze ook lijkt. En toch een Y voor Yggdrasil.

Yggdrasil, even het geheugen opruimen, is de heilige boom die midden in de wereld staat, de wereldboom dus, een es. Onder zijn kruin zitten dagelijks de goden, de asen, te discussiëren. Hier bevindt zich de wereld van de goden, de Asgaard, het Walhalla. Yggdrasil heeft vele en machtige wortels, en tussen die wortels vinden we dan het dodenrijk Hel, maar ook Midgaard, de wereld der mensen en voorts zijn er plaatsen voor reuzen, nornen, draken en wat al niet meer.

Toegegeven, de Y, net als de Z, X en Q niet bepaald de populairste beginletter, dus wie daar bij hoort, maakt wel meer kans dan pakweg een woord dat met M of P begint. Maar zoals verleden keer in het voorwoord vermeld: het gaat niet om het woord an sich of wat er achter steekt, eerder om de subjectieve (levens)ervaring die het woord in kwestie bij mij oproept, dus niet zozeer Yggdrasil dan wel mijn Yggdrasil.

En daarvoor moeten we naar Luik trekken, begin van deze eeuw. De Opéra de Wallonie programmeert, gespreid over twee jaar, de volledige tetralogie van Richard Wagner. Het eerste jaar Das Rheingold en Die Walküre, het jaar erop Siegfried en Götterdämmerung. Een buitenkansje zo leek mij en dat was het ook, een doos, misschien van Pandora, vol verwachtingen en als symbool par excellence Yggdrasil. Ik verklaar mij nader.

Iedereen kent dat gevoel wel: de uren van ingehouden spanning vlak voor een vertoning waarvan men verwacht dat ze groots en onvergetelijk zal worden, je vindt het zowel bij operaliefhebbers als bij voetbalsupporters – er zijn wel meer gelijkenissen tussen een voetbalwedstrijd en een opvoering van een opera, maar dit is hier niet het forum om er nader op of tegen in te gaan. Een ferme treinreis, nog geen (afgewerkt) staal, glas en beton van Calatrava in Luik-Guillemins, een overjaars hotelletje, inchecken. En dan eindelijk de neoklassieke gevel van de opera op de Place de la

République Française. Na de blijde inkomst met de (nogal dure) kaartjes, de vestiaire, het geschuifel in de inkomsthal, de trappen op, nog trappen op, nog trappen, nog tweemaal trappen op – ik zie het mij vandaag niet meer doen – dan het hortende schuiven in de veel te smalle rijen naar je genummerde zitplaats, zeventien? Ja dix-sept. Het doven van de lichten, het verstillen van het geroezemoes, het doek dat opengaat... of in dit geval niet opengaat maar waar je blik door een aangepaste belichting naar toe gezogen wordt en dan zie je geborduurd? geschilderd? gedrukt? een reuzengrote – een understatement – gestileerde afbeelding van Yggdrasil, de wereldboom... en dat terwijl in de orkestbak de ouverture tot Das Rheingold en in feite tot de hele Ring des Nibelungen weerklinkt, aanzwelt, zich nestelt tussen je oren en een onbeschrijfelijk – zeg dat wel! – gevoel van verwachting opwekt, het begin van een mythisch verhaal met bovenmenselijke dimensies, de eerste noten van veertien uur muziek en drama over twee jaar uitgesmeerd. En wat je hoort... een sidderende grootsheid en wat je ziet een drukkende, glinsterende aanwezigheid van Yggdrasil. Je zou voor minder je adem willen inhouden! Op het puntje van je stoel zitten was al niet meer nodig, want de stoel bestond maar uit een puntje met dito leuning. Tot het doek met de wereldboom open gaat, en de lichten traag de groene Rijnoevers beschijnen met daarin, jawel, dartelend, spelend, zich van geen kwaad bewust, Wellgunde, Flosshilde en Woglinde, de Rijndochters, symbolen van de prenatale oertoestand in het water, als vissen zo glad, drie sirenen, drie Loreleien. *'Nur wer der Minne Macht versagt, nur wer der Liebe Lust verjagt, nur der erzielt sich den Zauber, zum Reif zu zwingen das Gold'* ('Wie alle minnebanden slaakt, wie geen liefdeslust meer plaagt, die alleen verwerft zich de macht het goud tot een ring om te toveren'). Waarmee veertien uur opera in één zangerige gil samengevat wordt. *'Weia! Waga! Woge, du Welle! Walle zur Wiege! Wagalweia! Walala weiala wei - - a!'* Ja er scheelde iets aan Wagner, en was dat maar het enige!

Samengevat: Yggdrasil als metafoor voor zinderende verwachting.

Kwamen ook in aanmerking: Yoga, Yo-yo Ma

Ysaÿe

Zijn borstbeeld – twee of driemaal de natuurlijke grootte – staat in Luik, aan de Boulevard Piercot, hij is er ook geboren in 1858. Een natuurtalent, een beetje wonderkind ook en op zijn 23ste concert-

meester aan wat later de Berliner Philharmoniker zou worden, groot violist vooral maar ook componist. Later eveneens professor aan het conservatorium van Brussel en als dusdanig privéleraar van onze Belgische Queen Elizabeth, en zo weet je hoe het concours Reine Elisabeth verwekt werd en in 1937 het licht zag. Ysaÿe, een echte Bourgondiër die op zijn 70ste trouwde met een leerlinge van hem, half zo oud op dat ogenblik. Het koppel zou slechts korte tijd gelukkig zijn, want drie jaar later stierf Ysaÿe. Tot zover de officiële Eugène Ysaÿe. Mijn Ysaÿe is die van de sonates voor viool solo, opus 27. Zes sonates opgedragen aan zes van door Ysaÿe zeer bewonderde collega's-violisten: Jacques Thibaud, Georges Enescu, Fritz Kreisler... om er maar drie van te noemen. Meer nog, in elk van deze sonates probeerde Ysaÿe iets van de eigen stijl van deze violisten te leggen. Na de sonates en partite van Bach – voor mij toch – de mooiste stukjes ooit voor vioolsolo geschreven, en ook niet de gemakkelijkste. Virtuositeit is het woord dat bij deze stukken past. Het bekendst wellicht is de parafrasing van één van de meest geparafraseerde muziekstukken: het Gregoriaanse Dies Irae, luister naar de prelude van de tweede sonate, in la klein. Ysaÿe noemt dit deel heel passend Obsession.

Kwamen ook in aanmerking: niemand

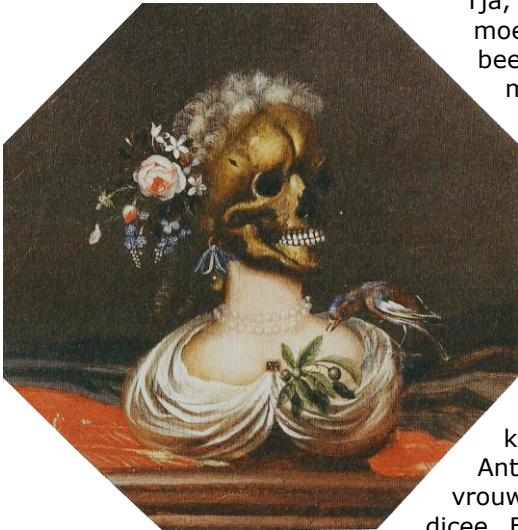
Yourcenar

Net als bij Stefan Zweig, heb ik lang, lang geleden deze Marguerite ontdekt via een klein, fijn werkje, het was verschenen in de reeks Belleterie, een jeugdwerkje zowaar, maar wat een effect had deze novelle niet op een verliefde tiener! Alexis of het verhaal van een vergeefse strijd. Ik heb het meer dan eens ter hand genomen en dan in één haal uitgelezen, daarna eens uitgeleend en nooit meer teruggezien, het dan maar in het Frans gekocht: 'Alexis ou le traité du vain combat'. Een juweeltje! Echt, zoals dat juweeltje van die andere Marguerite, Duras: Allegro moderato, bij mijn weten ook een jeugdwerk. Weliswaar twee totaal verschillende verhalen en zeker verschillende stijlen, maar beide twee pareltjes van de Franse literatuur, en dan te weten dat de twee Marguerites mekaar het licht in de ogen niet gunden, of zijn die praatjes overdreven? Alexis of de verhandeling van een vergeefse strijd, is feitelijk niets anders dan een nogal dubbelzinnig aftasten van de bisexualiteit, iets wat ik bij de eerste lezing niet doorhad, en nu we het levensverhaal van Yourcenar kennen, blijkbaar erg autobiografisch: haar

eerste verliefdheid betrof een homoseksuele man. Geschreven in de briefvorm, direct maar gewaagd dus: Alexis die in een lange brief zijn vrouw Monique tracht uit te leggen waarom hij haar verlaat. De bekentenissen van Alexis zijn op zijn zachtst gezegd nogal bedekt – vandaar dat ik die dingen tijdens een eerste lezing niet doorhad - hij schrijft onder meer *'datgene waarover ik het nu heb, wordt beschouwd als een ziekte'*, hij (zij, M.Y., ook hoor) zoekt voortdurend naar de juiste woorden om zijn innerlijke strijd tussen begeerte en angst uit te drukken. En dan het lichamelijke, dit eeuwige aantrekken en afstoten, hij gruwet van aanrakingen maar verlangt dan weer mateloos naar vleselijk genot. En bovendien een knap staaltje van zelfmedelijden ook: *'Ik heb nooit liefgehad, ik zou alleen van een volmaakt mens kunnen houden'*. Een boekje om te koesteren, één van de vele trouwens, dat gaat u nog merken.

Kwam ook in aanmerking: Yalom

Ykens Catharina

Tja, veel Y's ga je niet ontmoeten in de wereld van de beeldende kunsten (X'en nog minder, dat belooft!). Dat er wel ergens een Young zou te vinden zijn die het in het wereldje min of meer gemaakt had, was te verwachten, en inderdaad is er Peter Young, een nu 73-jarige schilder uit de VS. En er zijn nogal wat Peter Youngs die geen schilder zijn ook. Nee dus, ik kies voor Catharina Ykens.

Antwerpse, XVIIe eeuw en vrouw, het lijkt bijna een theodicee. En toch... net als bij Artemisia Gentileschi een dikke eeuw vroeger, was haar vader Jan Ykens ook schilder, het vak kon dus zonder veel ruchtbaarheid geleerd worden. Zij signeerde haar werk heel devoot met 'Catheri-

na van Ykens, filia devota'. Ykens is vooral bekend, nou ja, voor zover ze al bekend zou zijn, om haar kleurige guirlandes en slingers of haar portretten met fruit- en bloemenslingers errond. Maar het werkje van haar dat ooit mijn aandacht trok is een wat luguber ogend schilderijtje, een typische vanitas: grijnzend doodshoofd met sieraden behangen. En zijn het niet juist die sieraden die het geheel een macaber gevoel geven? Symbolen van een rijk en bloeiend leven, bekijk die oorhangers maar, de rozen in het haar gevlochten, de distelvink die in de nu nog verse bessen pikt, het zou frivol en levenslustig kunnen zijn, was er niet dat masker: een schedel met een al half vergaan neusbeen. Memento mori of 'eerst ick, dan gy!'

Kwamen ook in aanmerking: niemand, ook Peter Young niet

York(shire)

York blijft toch York. Het bekende (?) mnemotechnisch regeltje voor morseseinen. Een lettergreep met een o staat voor lang, de andere lettergrepen voor kort: A, atoom, kort-lang (. _); B, bokkenwagen, lang-kort-kort-kort (_ . . .); enzovoort en ja, Y, York blijft toch York , lang-kort-lang-lang (_ . _ _).

Maar York is voor mij in de eerste plaats toch het Early Music Festival. Ik was er ooit op vakantie. Het stadje zelf: alleen al om zijn omwalling, waar je op kunt lopen en de binnenstad bekijken, is York de moeite waard. Vaut un détour. De omgeving nog meer: heerlijk de eeuwige wind opsnuiven op de Wuthering Heights, de krachtige wolkenformaties bewonderen, iets wat ik toen te expliciet gedaan heb, want het hobbelige terrein zorgde ervoor dat ik daar mijlen ver weg van de bewoonde wereld mijn enkel verzwikte. Een zeegevoel – zie Zeebrugge – in de heuvels! Klopt inderdaad: weidsheid, de enkeling tegen de elementen, kale rotsblokken en dan die nooit rustende wind en de uitgestrekte landschappen met de erica-purperen heuvels rondom. Mij eventjes de rancuneuze Heathcliff gevoeld, de rauwe Ralph Fiennes uit de gelijknamige film van Peter Kosminsky, maar bij gebrek aan een Cathy of een Juliette Binoche dan maar prozaïsch naar de parking gehinkt.

Kwam ook een beetje in aanmerking: Yvoir

Volgende aflevering: X

Het favoriete boek

Het zwijgen van Mieke Mouton

Foto: Bart Madou

Philipp Perlmann is een bekend taalkundige die de taak op zich heeft genomen een wetenschappelijke bijeenkomst te leiden in Italië. Voor het zo ver is, sterft zijn vrouw, een fotografe.

Is dit de oorzaak van zijn twijfel, zijn ontreddeering? Perlmann ontdekt immers aan de vooravond van het congres dat hij daar eigenlijk niets te zeggen heeft.

...Ze stelden hoge verwachtingen aan zichzelf en anderen, vooral aan hem, Philipp Perlmann, de gerenommeerde linguïst. Door die verwachtingen waren ze voor hem een bedreiging, ze waren zijn tegenstanders, zonder dat ze daar een idee van hadden.

Een Russisch taalkundige, Leskov, van wie Perlmann een tekst vertaalt, kan o.a. door visumproblemen niet aanwezig zijn op het

congres. Perlmann zal – zagezegd als verantwoordelijke – als laatste zijn bijdrage leveren. Eigenlijk wil hij zichzelf alleen maar tijd geven om toch nog iets op papier te krijgen. Daar slaagt hij niet in en uiteindelijk besluit hij de vertaalde tekst van Leskov als de zijne te brengen. Als het bericht komt dat Leskov de laatste dagen toch aanwezig kan zijn, moet Perlmann alles doen om te vermijden dat zijn plagiaat uitkomt.

Hoe? Wat? Dat boeit je als lezer uitermate! Dit gedeelte van het boek maakt het ook tot een echte pageturner; prachtig geschreven en heel spannend!

Dit boek gaat eigenlijk over verantwoordelijkheid voor de eigen daden. Wat brengt iemand er toe bepaalde dingen te doen of juist niet te doen? Wat maakt een mens tot wie hij is? Welke normen en waarden zijn voor ons belangrijk?

Dit meer dan zeshonderd bladzijden tellend boek laat je als lezer echt wel nadenken. Hebben we niet allemaal iets wat we liever voor onszelf houden? Hebben we allemaal al geen beslissingen moeten nemen voor onszelf en tegenover anderen die verstrekkende gevolgen zouden kunnen hebben? Duurt eerlijk altijd het langst?

Perlmann komt over als een heel eenzaam man, wanhopig bij wat hij doet, laf, in een identiteitscrisis wat betreft zijn persoon en zijn beroep. Je vindt hem niet sympathiek en toch heb je ergens begrip en medelijden voor de haast hopeloze situatie waarin hij zichzelf heeft gebracht.

De andere taalkundigen en zijn dochter krijgen geen vat op hem; iedereen merkt dat er iets is, maar wat? Voor wie veel en graag met taal bezig is, voor wie graag boeken leest over menselijke gedragingen en de gevolgen daarvan is dit een echte aanrader!

Pascal Mercier, Perlmann's zwijgen, WB, 2009, 623 p.

**DE LEESGROEP
Openbare Bibliotheek
Zedelgem**

De leesgroep leest...

door Els Durnez

Het is weer uitkijken naar de start van de leesgroep op 8 oktober. Met anderen over boeken discussiëren, titels van boeken "die je moet gelezen hebben", en... een koffietje

drinken in een hoekje van de bibliotheek: wat wil je nog meer?

Voor de volgende bijeenkomsten staat het programma vast: op 8 oktober is dat Vergeten straat, van Louis Paul Boon, een van zijn eerste werken. Om Boon te herdenken duiken we onder in die vergeten straat, waar de bewoners leven als op een eiland in de grote stad, maar zich niet kunnen onttrekken aan de maatschappij die ze omsingelt en opvreet. Een boek waar ook een toneelversie van bestaat, en dat ongetwijfeld aanleiding zal zijn voor een goed gesprek.

Ook de rest van het programma is veelbelovend.

- Maandag 19 november 2012: Silvia Avallone, Staal dat zich afspeelt in een Italiaans fabrieksstadje in het noorden.
- Maandag 14 januari 2013: De voorlezer, Bernhard Schlink (de film The reader zegt u ongetwijfeld iets).
- Maandag 25 februari 2013: titel nog te bepalen.
- Maandag 15 april 2013: Brandlucht, Erik Vlaeminck.
- Donderdag 25 april 2013: een literaire ontmoeting met de schrijver Erik Vlaeminck.
- Maandag 27 mei 2013: Red de wereld, volg de instructies, Rosa Montero.

De bibliotheek zorgt voor voldoende boeken voor de deelnemers aan de leesgroep. Het volstaat om je naam (en enkele noodzakelijke gegevens) op te geven aan de infobalie van de bib. Je kan inschrijven voor het hele programma of voor een enkele titel.

Informatie vind je ook op de site van de bibliotheek.

O ja we komen bijeen telkens op maandagavond in de bibliotheek te Zedelgem om 20 u.

BNP PARIBAS FORTIS

Kantoor Zedelgem

Ruddervoordsestraat 11 | 8210 Zedelgem
zedelgem@bnpparibasfortis.com
+32 (0)50 36 86 90 | FSMA-nr. 25.879 A

WAARDEBON

Deze bon geeft recht
op:

korting

€ 2,00

Bij aankoop vanaf € 15,00.
Geldig tot 31/12/2012.
Niet cumuleerbaar.
(het beleefde genot)

Algemene boekhandel

Jeukiboek

Groenestraat 9
8210 ZEDELGEM

Info

www.jeukiboek.be

HET BELEEFDE GENOT
CULTURELE EN LITERAIRE KRING